

DOKTORANDSKÉ PŘÍSPĚVKY

Prvky *common law* v rakouském trestním řízení*

Alena Kristková**

Úvodem

Předkládaný příspěvek se zabývá některými zajímavými momenty trestního řízení v Rakousku. K popisu a analýze jsou zvoleny ty prvky, které odrážejí jistý vliv *common law*. Odtud pak pochází např. porotní soudnictví, které v Rakousku stále existuje. Do rakouského trestního řízení proniklo i několik málo prvků oportunity (zastavení trestního stíhání pro nepatrnost, od-

klony), které jsou níže taktéž popsány. Uvedeno je také postavení soukromé a podpůrné žaloby v rámci trestního řízení a nově zavedený institut korunního svědka. Tyto dílčí aspekty trestního řízení v Rakousku jsou srovnány s úpravou v českém trestním řádu. Z hlediska české právní úpravy však nejde o popis konkrétních českých ekvivalentů, vybrány jsou pouze určité společné či rozdílné prvky těchto srovnatelných institutů.

Rakouský trestní řád

Trestní řízení v Rakousku je zdánlivě tomu českému cizí, avšak ve skutečnosti se jedná o úpravu, jež byla platná i v zemích českých od roku 1873, kdy byl přijat v Rakousku stále platný, byť samozřejmě mnohokrát

* Tento příspěvek vznikl za podpory stipendia AKTION uděleného autorce rakouskou agenturou *Österreichischer Austauschdienst*.

** JUDr. Alena Kristková, doktorandka na Právnické fakultě Masarykovy univerzity, Brno, 170334@mail.muni.cz.

novelizovaný, trestní řád (dále též jen jako „StPO“¹). Po vzniku samostatného Československa byl rovněž tzv. recepční normou převzat celý právní řád Rakouska pro české země a Uherska pro Slovensko. Rakouský StPO tudíž na území našeho státu byl platný ještě po celou dobu 1. Československé republiky, a to až do roku 1950.

Rakouský trestní řád přijatý roku 1873 navazoval na trestní řád z roku 1850, který byl velmi pokrokový, neboť výrazně reformoval inkviziční trestní řízení zakotvené v *Constitutio Criminalis Theresiana* (1769). Trestní řád z roku 1850 byl inspirován napoleonským kódexem *Code d'instruction Criminelle* (1808).² Francouzský trestní řád přímo navazoval na myšlenky Velké francouzské revoluce, která mimo jiné vnesla následující požadavky na trestní řízení: oddělení role soudce a žalobce, požadavky na veřejnost, ústnost a bezprostřednost jednání před soudem, volné hodnocení důkazů a zavedení porotního soudu po vzoru Anglie.³ Nové trestní řízení ve Francii mělo kombinovat prvky starého systému a nového řízení, které čerpalo svou inspiraci v Anglii. Francouzi již tehdy nazývali svůj systém trestního řízení jako smíšený, tedy ani akuzáční ani inkviziční.⁴

Regulace institutu porotního soudu (*Geschworenengericht*) v rakouském trestním řádu z roku 1873 lze vnímat jako určitý znak nedůvěry občanů v justici, v tzv. kabinetní justici. Tato spočívala především v tom, že panovník mohl prostřednictvím státních policejních orgánů nechat trestně stíhat své politické odpůrce.⁵ V této souvislosti bylo jako velmi důležité vnímáno to, aby byla policii odebrána pravomoc vyšetřovat trestné činy a aby tato byla přidělena nezávislému soudu. Po vzoru Francie byl tedy do rakouského trestního řízení zaveden i institut vyšetřujícího soudce (*Untersuchungsrichter*). Státnímu zástupci byla svěřena pouze obžalovací funkce, sám vyšetřování vést nemohl. V praxi se nicméně institut vyšetřujícího soudce ukázal jako ne-

efektivní, a tudíž vyšetřovací pravomoc brzy převzala policie.⁶

Rakouský trestní řád byl mnohokrát novelizován. Nejvýznamnějšími novelami posledních desetiletí bylo zavedení odklonů v trestním řízení proti dospělým pachatelům (1999), velká reforma přípravného řízení, kdy byl odstraněn institut vyšetřujícího soudce a došlo k výraznému posílení pravomocí státního zástupce (2004), zřízení speciálního státního zastupitelství pro stíhání korupce (2007), jakož i další reformy týkající se především speciálního státního zastupitelství a stíhání korupce z následujících let, které zavedly např. i institut tzv. korunního svědka.

Kritéria rozlišení

Jako hlavní kritéria pro vytyčení rozdílů mezi systémem práva kontinentálního a angloamerického lze uvést níže uvedená kritéria, přičemž těmto odpovídá i členění příspěvku:

- **způsob zahájení trestního řízení:** zásada legality (státy kontinentu) x zásada oportunity (common law)
- **dokazování:** zásada materiální pravdy (státy kontinentu) x zásada formální pravdy (common law)
- **intervence soudu a stran řízení:** zásada vyhledávací (státy kontinentu) x zásada kontradiktornosti (common law)

1. kritérium – způsob zahájení trestního řízení

Základní zásady trestního řízení

V souladu se zkoumaným tématem v tomto příspěvku nebudou analyzovány všechny zásady trestního řízení, nýbrž pouze ty, které se tématu dotýkají. Zásady trestního řízení v Rakousku v podstatě kopírují tradiční inkviziční model. Pro přípravné řízení platí zásada ofiiality a z ní vycházející zásada legality (*Offizialitätssprinzip, Prinzip der Amtswegigkeit*) a zásada obžalovací. Pro řízení před soudem pak platí následující zásady: zásada objektivní pravdy, zásada ústnosti a bezprostřednosti, zásada veřejnosti, zásada volného hodnocení důkazů, zásada podílu veřejnosti na rozhodování soudu a zásada vyhledávací (*Inquisitionsmaxime*, soud není vázán návrhy stran, sám ručí za objasnění skutkového stavu).

¹ Strafprozessordnung, BGBl. 1975/631.

² MOOS, Reinhard. Das österreichische Strafprozessrecht. In JUNG, Heike. *Der Strafprozess im Rahmen ausländischer Verfahrensordnungen: Frankreich, Österreich, Schweiz, UdSSR, USA*. Berlin: De Gruyter Verlag. 1990. S. 48.

³ FABRIZY, Ernst Eugen. *Die österreichische Strafprozessordnung* (Strafprozessordnung 1975) mit dem neuen Vorverfahren und den wichtigsten Nebengesetzen. Kurzkommentar. 11. neu bearbeitete Auflage. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. 2011. S. 3.

⁴ SPENCER, J. R. Introduction in DELMAS MARTY, Mireille. *European Criminal Procedures*. Cambridge: Cambridge University Press. 2002. S. 7.

⁵ LEWISCH, Peter. *Abschaffung der Geschworenengerichte? Die Vorfragen einer Reform in theoretischer und empirischer Analyse*. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. 2009. S. 19.

⁶ FABRIZY, Ernst Eugen. *Die österreichische Strafprozessordnung* (Strafprozessordnung 1975) mit dem neuen Vorverfahren und den wichtigsten Nebengesetzen. Kurzkommentar. 11. neu bearbeitete Auflage. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. 2011. S. 4.

Pro diskutované téma je zejména zajímavá zásada legality. Státní zástupce musí v Rakousku stíhat všechny trestné činy, o kterých se dozví, a to z úřední povinnosti. Trestní řízení je tedy vystavěno na zásadě legality, přesto tu lze rozpoznat i určité instituty naznačující, že do rakouského trestního řízení pronikají i prvky oportunity.

Projevy oportunity⁷

Pronikání prvků oportunity do trestních řádů v Evropě není žádnou novinkou. Zásadu oportunity lze definovat, jako možnost, tj. nikoliv povinnost, státního zástupce stíhat trestné činy, o kterých se dozví. Toto jeho uvážení potom může být odůvodněno zejména efektivitou trestního řízení. Právě s požadavky na zrychlení a zefektivnění trestního řízení přichází zároveň snaha odbřemenit soudy, aby se mohly věnovat závažné kriminalitě. Aby mohly být soudy odbřemeněny, mělo by dojít k vyřízení trestní věci na úrovni přípravného řízení, přičemž tímto způsobem by měla být řešena především bagatelní kriminalita.⁸ V případě Rakouska je navíc na úrovni přípravného řízení řešena částečně i středně těžká kriminalita, jak bude pojednáno níže. Pro použití oportunity lze zmínit i důvody hmotněprávní, kdy by se v případě stíhání bagatelní kriminality mjel účel trestního práva účinkem, což by dokonce mohlo vést ke škodlivým důsledkům.⁹

V případě trestního řízení v Rakousku lze, dle autorky, jako prvky oportunity vnímat následující instituty:

- zastavení trestního stíhání z důvodu nepatrnosti podle § 191 StPO
- zastavení trestního stíhání z důvodu spáchání více trestných činů podle § 192 StPO

⁷ V tomto příspěvku se omezím pouze na projevy zásady oportunity v trestním řádu. Rakouské trestní předpisy vykazují více projevů zásady oportunity – např. v zákoně o vyhoštění a právní pomoci (§ 9 odst. 3 a 4), v zákoně o návykových látkách (možnost odklonů podle § 35) atd. Blíže viz např. FABRIZY, Ernst Eugen. *Die österreichische Strafprozessordnung* (Strafprozessordnung 1975) mit dem neuen Vorverfahren und den wichtigsten Nebengesetzen. Kurzkommentar. 11. neu bearbeitete Auflage. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2011. S. 38.

⁸ Srov. k tomuto BEULKE, Werner. Siegeszug der Vernunft oder der Willkür – Opportunitätseinstellungen im Strafverfahren. In MURMANN., Uwe. *Recht ohne Regeln? Die Entformalisierung des Strafrechts*. Göttinger Studien zu den Kriminalwissenschaften. Göttingen: Universitätsverlag Göttingen, 2011. S. 47.

⁹ Srov. např. PIPEK, Jiří. Formální pojetí trestného činu a princip oportunity. *Trestněprávní revue*. 2004, č. 4. s. 309 a násl.

- využití odklonů v trestním řízení podle § 198 a násl. StPO10
- institut korunního svědka (v podstatě pojato jako odklon) – § 209a a § 209b StPO
- dle určitých kritérií (viz níže) lze jako projev oportunity posuzovat i soukromou žalobu

Zastavení trestního stíhání z důvodu nepatrnosti

(*Einstellung wegen Geringfügigkeit*)

V případě tohoto institutu má státní zástupce povinnost (srov. českou právní úpravu, kde je zastavení z tohoto důvodu pouze fakultativní), pokud jsou splněny níže uvedené podmínky, trestní řízení zastavit. Jedná se o vyjádření římskoprávní zásady *minima non curat praetor*. Z této zásady také vyplývá, že jednání naplňující znaky trestného činu zůstává stále trestným činem, a to i přesto že trestní stíhání bylo zastaveno. Z důvodu nepatrnosti, či nízké závažnosti však takové jednání není stíhatelné, jelikož se stíhání takového trestného činu zkrátka neoplatí.¹¹ Důležitou roli zde tedy hraje hledisko procesní ekonomie a myšlenka nestíhat bagatelní kriminalitu.¹²

Jak je již naznačeno výše, prvním kritériem pro zastavení trestního stíhání podle § 191 StPO je spáchání trestného činu spadajícího do kategorie bagatelní kriminality (tzn. možnou sankcí je buď peněžitý trest, nebo trest odnětí svobody do tří let). Druhým kritériem je, že spáchaný trestný čin způsobil pouze nepatrnou škodu (*geringer Störwert der Tat*), přičemž toto hledisko je posuzováno společně se zaviněním pachatele, s následky činu a s chováním pachatele po spáchání trestného činu (např. snaha nahradit škodu), jakož i s dalšími okolnostmi majícími vliv na ukládání trestu. Ve srovnání s typickými případy té které konkrétní skutkové podstaty musí být vina posouzena jako nepatrná, tj. menší než v obvyklých srovnatelných případech. Opakované páchaní trestné činnosti je judikaturou považováno za okolnost vylučující zastavení trestního stíhání podle § 191 StPO.¹³ Posledním kritériem je pře-

¹⁰ Nicméně zařazení odklonů jako projev zásady oportunity není odbornou veřejností přijímáno jednotně.

¹¹ Srov. např. VENIER, Andreas. *Einstellung und Anklage im neuen Strafprozessrecht*. In 35. *Ottensteiner Fortbildungseminar aus Strafrecht und Kriminologie*. Wien: Bundesministerium für Justiz, 2007. ISBN 978-3-7083-0454-0. S. 83.

¹² Srov. taktéž SEILER, Stefan. *Strafprozessrecht*, 12. überarb. Auflage. Wien: Facultas Verlag, 2012, 337 S. ISBN 978-3-7089-0905-9. S. 179.

¹³ Srov. taktéž SEILER, Stefan. *Strafprozessrecht*, 12. überarb. Auflage. Wien: Facultas Verlag, 2012, 337 S. ISBN 978-3-7089-0905-9. S. 180 a také FABRIZY, Ernst Eugen. *Die österreichische Strafprozessordnung* (Strafprozessordnung 1975) mit dem neuen Vorverfahren und den wichtigsten Nebengesetzen. Kurzkommentar. 11. neu bearbeitete Auflage.

svědčení státního zástupce, že vzhledem k okolnostem konkrétního případu není potřeba zohledňovat účinky generální ani individuální prevence. Judikatura taktéž v souladu s kritériem procesní ekonomie zdůrazňuje, že pokud je osoba podezřelá ze spáchání trestného činu a věc spěje k vyřízení podle § 191 StPO, není nutné dále zbytečně dopodrobna objasňovat skutkový stav, naopak je třeba trestní stíhání neprodleně zastavit.¹⁴

Pokud se stane, že se taková věc, kterou bylo nutné zastavit podle § 191 StPO, dostane až před soud, musí trestní stíhání zastavit soud.

Zastavení trestního stíhání z důvodu spáchání více trestných činů

(Einstellung bei mehreren Straftaten)

Ustanovení § 192 StPO umožňuje státnímu zástupci zastavit trestní stíhání, pokud pachatel spáchal více trestných činů a ten trestný čin, jehož stíhání má být zastaveno, by neměl žádný zásadní vliv na ukládaný trest **anebo** byl pachatel za daný trestný čin potrestán již v cizině a není důvodná domněnka, že by rakouský soud uložil trest přísnější. Rozdíl oproti předchozímu ustanovení je zejména ten, že v tomto případě je na uvážení státního zástupce, zda trestní stíhání zastaví, v případě zastavení podle § 191 StPO je státní zástupce naopak povinen trestní stíhání zastavit. Jde tedy o to, zda je trestní stíhání v dané věci ještě účelné vzhledem k dalším spáchaným trestným činům při současném zohlednění kritéria rychlosti řízení. Pokud by mělo vyšetřování daného, vzhledem k okolnostem bezvýznamného, trestného činu trestní řízení prodlužovat, pak je stíhání takového trestného činu neúčelné.¹⁵

Zastavení trestního stíhání u právnických osob

Oportunita se projevuje taktéž u trestního stíhání právnických osob. Zákon o odpovědnosti právnických osob (*Verbandsverantwortlichkeitsgesetz*) zakotvuje možnost zastavit trestní stíhání v § 18 odst. 1. Je na uvážení státního zástupce, zda takový postup zvolí, přičemž hodnotícím kritériem jsou právě náklady trestního řízení, které by v poměru k hrozící sankci či k závažnosti činu byly neúměrně vysoké.

Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2011. S. 471.

¹⁴ FABRIZY, Ernst Eugen. *Die österreichische Strafprozessordnung* (Strafprozessordnung 1975) mit dem neuen Vorverfahren und den wichtigsten Nebengesetzen. Kurzkomentar. 11. neu bearbeitete Auflage. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2011. S. 473.

¹⁵ VENIER, Andreas. *Einstellung und Anklage im neuen Strafprozessrecht*. In *35. Ottensteiner Fortbildungsseminar aus Strafrecht und Kriminologie*. Wien: Bundesministerium für Justiz, 2007. ISBN 978-3-7083-0454-0. S. 84.

Poznámka k české úpravě

V české úpravě obsažené v zákoně č. 141/1961 Sb., trestní řád (dále též jen jako „TŘ“) můžeme sledovat v podstatě stejné projevy oportunitity jako v případě rakouského StPO. Možnost zastavit trestní stíhání je obsažena v ustanoveních:

- § 172 odst. 2 písm. a) TŘ – mnohost trestných činů,
- § 172 odst. 2 písm. b) TŘ – bylo rozhodnuto jiným orgánem a toto rozhodnutí lze považovat za dostačující,
- § 172 odst. 2 písm. c) TŘ – vzhledem k okolnostem činu a chování obviněného lze předpokládat, že dosažení účelu trestního řízení bylo dosaženo.

Státní zástupce má možnost uvážení, zda trestní stíhání zastaví. V případě ustanovení § 172 odst. 2 písm. b) sice zákon stanoví, že „státní zástupce *může* zastavit“, nicméně judikatura Evropského soudu pro lidská práva¹⁶, resp. i návazná judikatura Nejvyššího soudu¹⁷ již v případě, že byl obviněný za svůj skutek již potrestán, ať už kázeňsky či jinak, zásadně neumožňuje, aby byl obviněný v souladu se zásadou *ne bis in idem* potrestán ještě jednou v rámci trestního řízení. V případě předešlého potrestání za tentýž skutek v jiném než trestním řízení, musí státní zástupce trestní řízení zastavit.¹⁸

Pro účely srovnání je nejzajímavější ustanovení § 172 odst. 2 písm. c) TŘ, jedná se o obdobné ustanovení jako v případě rakouského § 191 StPO. V případě rakouské úpravy však státní zástupce musí trestní stíhání zastavit, v případě českého trestního řádu jde o uvážení státního zástupce. U obou ustanovení jde stále o trestný čin, který však z důvodu menší typové závažnosti není nutné stíhat, neboť účelu trestního řízení bylo již dosaženo.

Odklony trestního řízení

V Rakousku byly odklony zakotveny nejprve v roce 1997 pro řešení kriminality mladistvých v oblasti návykových látek (podle zákona o návykových látkách). Na základě dobré zkušenosti s tímto řešením byla od 1. ledna 2000 zakotvena úprava i pro trestní řízení ve věcech dospělých pachatelů. Odklony patří k institutům, jež zrychlují trestní řízení, a jelikož je potom lehká a středně těžká kriminalita řešena na úrovni

¹⁶ Rozsudek Velkého senátu ESLP ve věci Zolotukhin proti Rusku ze dne 10. února 2009, stížnost č. 14939/03.

¹⁷ Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2011, sp. zn. 7 Tz 73/2011-20.

¹⁸ Nicméně existují případy podřaditelné pod ustanovení § 172 odst. 2 písm. b) TŘ, které nemusejí být v rozporu se zásadou *ne bis in idem*, týká se to především některých kázeňských rozhodnutí nebo rozhodnutí cizozemského orgánu, na která nedopadá čl. 50 Listiny základních práv Evropské Unie.

přípravného řízení, mají soudy dostatek prostoru pro případy závažné kriminality. Jde tedy o instituty zefektivňující práci orgánů činných v trestním řízení. Zároveň je výrazně snížena stigmatizace obviněného a jsou posíleny i zájmy poškozeného, který by se měl snáze domoci náhrady škody.

Dle jedné rakouské studie z roku 2006 bylo jedním z důsledků zavedení odklonů pro trestní právo dospělých snížení množství soudních rozsudků, což je vnímáno pozitivně. Na druhou stranu však lze pozorovat i tzv. *net widening effect*, kdy jsou aktuálně stíhány a v rámci odklonů řešeny i věci, které by dříve vůbec nebyly odstíhány. Došlo tedy, a to navzdory dekriminizačním snahám, k rozšíření trestní represe.¹⁹ U odklonů je však třeba zdůraznit, že se o žádnou dekriminizaci nejedná, neboť obviněný je potrestán, Fabrizio uvádí, že odsouzený si výkonem podmínek odklonů (např. obecně prospěšnými pracemi) musí svou svobodu zasloužit.²⁰

Jak již bylo zmíněno, odklony jsou používány k potírání lehké až středně těžké kriminality, nejvíce u nedbalostních ublížení na zdraví v důsledku dopravních nehod (bez užití návykových látek), u drobných krádeží a u trestných činů spáchaných mezi rodinnými příslušníky.²¹

Odklonem může být věc vyřízena jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem, kde konkrétní odklon nabízí soud. Fakt, že celá věc může být vyřízena pravomocným rozhodnutím státního zástupce již v přípravném řízení, se stala terčem kritiky. Obvinění jsou dle této kritiky často pod velkým tlakem, jelikož si nejsou jisti případným výsledkem trestního řízení, a tudíž se často nechají přesvědčit k tomu, aby souhlasili s odklonem trestního řízení, a to i tehdy, jsou-li přesvědčeni o své nevině. Této situaci lze předcházet jedině tak, že státní zástupci budou obviněným nabízet odklon až tehdy, kdy bude dostatečně objasněn skutkový stav a vše bude nasvědčovat tomu, že obviněný daný trestný čin skutečně spáchal.²² Obdobný problém je nicméně v praxi zřetelný i v České republice.

¹⁹ BURGSTALLER, Manfred. *Diversion in Österreich – eine Zwischenbilanz*. In 35. Ottensteiner Fortbildungsseminar aus Strafrecht und Kriminologie. Wien: Bundesministerium für Justiz, 2007. ISBN 978-3-7083-0454-0. S. 9.

²⁰ FABRIZY, Ernst Eugen. *Die österreichische Strafprozessordnung (Strafprozessordnung 1975) mit dem neuen Vorverfahren und den wichtigsten Nebengesetzen*. Kurzkommentar. 11. neu bearbeitete Auflage. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2011. S. 488.

²¹ BURGSTALLER, Manfred. *Diversion in Österreich – eine Zwischenbilanz*. In 35. Ottensteiner Fortbildungsseminar aus Strafrecht und Kriminologie. Wien: Bundesministerium für Justiz, 2007. ISBN 978-3-7083-0454-0. S. 11.

²² BURGSTALLER, Manfred. *Diversion in Österreich – eine Zwischenbilanz*. In 35. Ottensteiner Fortbildungsseminar aus Strafrecht und Kriminologie. Wien: Bundesministerium für Justiz, 2007. ISBN 978-3-7083-0454-0. S. 19.

Dle oficiální statistiky za rok 2011 bylo v Rakousku mimosoudně vyřízeno celých 72,8 % všech trestních věcí. Z tohoto množství bylo některým z odklonů vyřízeno 12,9 % věcí.²³ Co se týče vyřízení věcí v řízení před soudem, bylo odklonem pravomocně skončeno 14,2 % případů.²⁴

V StPO jsou upraveny čtyři druhy odklonů:

- § 200 – zaplacení peněžité částky (*Zahlung eines Geldbetrages*)
- § 201 – obecně prospěšné práce (*gemeinnützige Leistungen*)
- § 203 – zkušební doba (*Probezeit*)
- § 204 – narovnání (*Tatausgleich*)

K tomu, aby mohla být věc vyřízena odklonem, musí být splněny následující podmínky:²⁵

- dostatečně objasněný skutkový stav,
- zastavení trestního řízení z důvodu nepatrnosti nebo mnohosti trestných činů není možné,
- z hlediska generální a speciální prevence je možné věc vyřídit odklonem; zde se zohledňuje i postoj obviněného ke spáchanému trestnému činu a jeho ochota převzít zodpovědnost za delikt, přičemž doznání zde neslouží jako obecný předpoklad k vyřízení věci odklonem,²⁶
- nedošlo ke spáchání závažného trestného činu (obecně řečeno se jedná o ty trestné činy, kde obviněnému hrozí trest odnětí svobody až na pět let), trestným činem nebyla způsobena smrt poškozeného a vina obviněného není posouzena jako „těžká“, např. vina může být posouzena jako těžká tehdy, když se obviněný dopouští trestné činnosti opakovaně, naopak při nedbalostním ublížení na zdraví není vina posuzována jako těžká atp.,²⁷

²³ Bundesministerium für Justiz: Sicherheitsbericht 2011 [online]. Bericht über die Tätigkeit der Strafjustiz [cit. 20. 10. 2013], s. 17. Dostupné z: http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_Service/SB_2011/SB_2011_Druckversion.pdf.

V 60 % případů bylo trestní stíhání zastaveno (např. pro nepatrnost, z důvodu existence více trestných činů anebo z ostatních zákonných důvodů). Ve 13 % případů byla podána obžaloba.

²⁴ Bundesministerium für Justiz: Sicherheitsbericht 2011 [online]. Bericht über die Tätigkeit der Strafjustiz [cit. 20. 10. 2013], s. 23. Dostupné z: http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_Service/SB_2011/SB_2011_Druckversion.pdf.

²⁵ SEILER, Stefan. *Strafprozessrecht*, 12. überarb. Auflage. Wien: Facultas Verlag, 2012, 337 S. ISBN 978-3-7089-0905-9. S. 187.

²⁶ FABRIZY, Ernst Eugen. *Die österreichische Strafprozessordnung (Strafprozessordnung 1975) mit dem neuen Vorverfahren und den wichtigsten Nebengesetzen*. Kurzkommentar. 11. neu bearbeitete Auflage. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2011. S. 490.

²⁷ Blíže srov. např. SEILER, Stefan. *Strafprozessrecht*, 12. überarb. Auflage. Wien: Facultas Verlag, 2012, 337 S. ISBN 978-3-7089-0905-9. S. 190.

- obviněný souhlasí s vyřízením své trestní věci odklonem, nemusí však učinit doznání (srov. českou právní úpravu podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání, kde obviněný musí doznání učinit, což může pro ty, kteří se cítí být nevinní, představovat morální dilema); souhlas obviněného může být dokonce i konkludentní,²⁸
- neustále je třeba dbát zájmů poškozeného, např. u zaplacení peněžité částky anebo u výkonu obecně prospěšných prací může státní zástupce zastavit trestní stíhání jen tehdy, pokud obviněný odčinil škodu trestným činem spáchanou.

Po splnění stanovených podmínek státní zástupce odstoupí od trestního stíhání, avšak může trestní stíhání opět zahájit, pokud nebyly podmínky splněny řádně (např. obviněný spáchal v průběhu zkušební doby trestný čin, obviněný nevykonal obecně prospěšné práce řádně anebo včas etc., viz §§ 205 a násl. StPO).

Zaplacení peněžité částky

Tento odklon je v praxi velmi využíván, dle statistiky z roku 2011 se jednalo o druhý nejvyžívanější odklon.²⁹ Podle § 200 StPO sdělí státní zástupce obviněnému, že na něj bude podána obžaloba, ledaže by zaplatil určitou finanční částku a příp. nahradil škodu. Finanční částka musí být zaplacená do 14 dní ode dne, kdy byla obviněnému sdělena tato nabídka odklonu. Její výše se odvíjí od závažnosti spáchaného trestného činu a od majetkových poměrů obviněného.³⁰ Celá věc tedy může být ukončena během několika týdnů, což je pro obviněné jistě velkým lákadlem, tudíž i pro poškozené je tento odklon výhodný, neboť se rychle domohou náhrady škody (trestní stíhání je zastaveno až po uhrazení škody).

Obecně prospěšné práce

V případě tohoto odklonu musí obviněný bezplatně a ve svém volném čase vykonat stanovené obecně prospěšné práce, teprve poté státní zástupce, resp. soud od trestního stíhání odstoupí. Seiler uvádí, že tento odklon je nejčastěji využíván tehdy, když nebyla trestným či-

nem způsobena škoda žádné konkrétní osobě (např. byla způsobena škoda na veřejném majetku).³¹ Dle rakouské úpravy musí být při ukládání tohoto odklonu brána v potaz i pracovní kvalifikace obviněného (srov. § 202 odst. 1 StPO). Pokud však konkrétnímu poškozenému škoda následkem trestného činu vznikla, je obvyklé, že je od trestního stíhání odstoupeno až poté, co obviněný nahradí škodu anebo jinak přispěje k odčinění následků trestného činu (státní zástupce, resp. soud může však tuto podmínku ze zvláštních důvodů promítnout). Obecně prospěšné práce musejí být vykonány ve lhůtě šesti měsíců a mohou být uloženy maximálně ve výši 240 hodin. Jedná se tedy o odklon, který je nejvíce sankční, ukládán bude v případě závažnější kriminality, jež ale stále spadá do okruhu sankcionovatelného odklonu. Tento odklon není v praxi příliš využíván, v roce 2011 byl využit pouze v 4,6 % všech odklonů a v řízení před soudem bylo trestní řízení ukončeno tímto odklonem v 8,4 % případů.³²

Zkušební doba

Lze rozlišovat uložení zkušební doby bez uložení povinností anebo lze uložit zkušební dobu s nutností vykonat určité stanovené povinnosti. Seiler uvádí, že tento odklon je ukládán pouze tehdy, pokud nebylo možné zastavit trestní stíhání z důvodu nepatrnosti podle § 191 StPO.³³ Zkušební dobu lze uložit až na dva roky. Pro poškozeného je tento odklon méně výhodný, neboť obviněný nemusí škodu plně nahradit, postačí, pokud obviněný nahradí škodu podle svých sil (viz § 203 odst. 2 StPO). Pokud v průběhu zkušební doby nastanou okolnosti předvídané zákonem, může být trestní stíhání opět zahájeno. Jako výše uvedené povinnosti mohou být uloženy např. povinnost zdržet se požívání alkoholických nápojů, povinnost podrobit se odvykací kúře či psychoterapii. Tyto povinnosti mají tedy působit na prevenci dalšího páčání trestné činnosti konkrétního pachatele. Zkušební doba je vůbec nejvyžívanějším odklonem trestního řízení.³⁴

²⁸ Srov. FABRIZY, Ernst Eugen. *Die österreichische Strafprozessordnung* (Strafprozessordnung 1975) mit dem neuen Vorverfahren und den wichtigsten Nebengesetzen. Kurzkomentar. 11. neu bearbeitete Auflage. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. 2011. S. 491.

²⁹ V přípravném řízení bylo celkem 24% všech trestních věcí vyřízeno tímto odklonem. Viz Bundesministerium für Justiz: Sicherheitsbericht 2011 [online]. Bericht über die Tätigkeit der Strafjustiz [cit. 20. 10. 2013], s. 17. Dostupné z: http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_Service/SB_2011/SB_2011_Druckversion.pdf.

³⁰ Nesmí přesáhnout 180 denních dávek, přičemž výše jedné denní dávky je maximálně 5000 euro.

³¹ SEILER, Stefan. *Strafprozessrecht*, 12. überarb. Auflage. Wien: Facultas Verlag, 2012, 337 S. ISBN 978-3-7089-0905-9. S. 190.

³² Bundesministerium für Justiz: Sicherheitsbericht 2011 [online]. Bericht über die Tätigkeit der Strafjustiz [cit. 20. 10. 2013], s. 18 a 23. Dostupné z: http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_Service/SB_2011/SB_2011_Druckversion.pdf.

³³ SEILER, Stefan. *Strafprozessrecht*, 12. überarb. Auflage. Wien: Facultas Verlag, 2012, 337 S. ISBN 978-3-7089-0905-9. S. 191.

³⁴ Bundesministerium für Justiz: Sicherheitsbericht 2011 [online]. Bericht über die Tätigkeit der Strafjustiz [cit. 20. 10. 2013], s. 17. Dostupné z: http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_Service/SB_2011/SB_2011_Druckversion.pdf.

Narovnání

Cílem narovnání je náprava poruchového stavu vzniklého trestným činem. Fabrizio uvádí, že tento odklon je používán zejména tehdy, kdy samotné vztahy mezi poškozeným a obviněným měly svůj podíl na spáchání trestného činu.³⁵ Je zde kladen tedy důraz na náhradu škody, nicméně tato nemusí být ani plně uhrazena, postačí i částečná náhrada škody, ovšem pouze tehdy, pokud s tím poškozený souhlasí. Obviněný má být nakloněn nápravě a zdárnému vyřízení věci. Poškozený by měl zásadně s narovnáním souhlasit, avšak pokud poškozený nechce k narovnání přistoupit z irrelevantních důvodů, pak je možné věc vyřídit narovnáním i bez jeho souhlasu. Cílem je tedy vyřešit určitý konflikt mezi obviněným a poškozeným. Dle statistiky bylo v roce 2011 vyřízeno tímto odklonem celkem 13% všech odklonů v přípravném řízení.³⁶

Poznámka k české úpravě

Rakouská právní úprava disponuje širší škálou procesních možností, jak ukončit trestní řízení pomocí odklonu bez angažování soudu. Český trestní řád zná v zásadě dva odklony – narovnání a podmíněné zastavení trestního stíhání.³⁷ Právní úprava narovnání je již delší dobu kritizována pro svou malou využitelnost v praxi, neboť v daném případě nestačí pouze náhrada škody, nýbrž je třeba dále uhradit určitou sumu určenou obětem trestné činnosti.³⁸ V praxi je hojně využíváno právě podmíněné zastavení trestního stíhání, kde je třeba nahradit škodu, pokud vznikla. U obou odklonů je třeba doznání, byť se jedná pouze o formalitu, jež není v případě doznání u narovnání jako důkaz v případě obnovení trestního stíhání použitelná. Zde lze tedy nalézt rozdíl v právních úpravách, zatímco v Rakousku není doznání třeba, dokonce stačí i konkludentní souhlas obviněného s odkloněním trestního řízení, v české právní úpravě je třeba doznání. Podmíněné zastavení

³⁵ FABRIZY, Ernst Eugen. *Die österreichische Strafprozessordnung* (Strafprozessordnung 1975) mit dem neuen Vorverfahren und den wichtigsten Nebengesetzen. Kurzkommentar. 11. neu bearbeitete Auflage. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2011. S. 502.

³⁶ Bundesministerium für Justiz: Sicherheitsbericht 2011 [online]. Bericht über die Tätigkeit der Strafjustiz [cit. 20. 10. 2013], s. 18. Dostupné z: http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_Service/SB_2011/SB_2011_Druckversion.pdf.

³⁷ Stranou ponechávám dohodu o vině a trestu, podmíněné odložení návrhu na potrestání, trestní příkaz a odklony ve věcech mladistvých.

³⁸ Obdobné ustanovení o složení částky na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti je však s účinností zákona č. 93/2012 Sb. zakotveno jako jedna z alternativních podmínek i u podmíněného zastavení trestního stíhání (viz § 307 odst. 2 písm. b) TR) v případě specifických okolností spáchání přeččinu.

trestního stíhání je srovnatelné s institutem zkušební doby, stejně jako u zkušební doby lze i u podmíněného zastavení uložit některé povinnosti. Ukončení trestní věci odklonem není v Rakousku zaznamenáno v rejstříku trestů, z tohoto hlediska se tedy jedná o výraznou výhodu, jež nevystavuje obviněného zbytečné stigmatizaci. V české právní úpravě je narovnání evidováno v rejstříku trestů, podmíněné zastavení tam uvedeno není, nicméně je po dobu běhu zkušební doby evidováno ve zvláštním rejstříku podmíněného zastavení trestního stíhání podle zákona č. 269/1994 Sb., o rejstříku trestů. Ve vztahu k rakouské úpravě je taktéž zajímavé, že státní zástupce v přípravném řízení rozhoduje o vině a na rozdíl od české úpravy i o trestu obviněného, neboť v rámci odklonů je možné ukládat tresty (obecně prospěšné práce, zaplacení peněžité sumy), činí tedy v přípravném řízení obdobné rozhodnutí jako soud při rozhodování o vině a trestu v hlavním líčení.

Korunní svědek

Rakouský StPO obsahuje úpravu institutu tzv. korunního svědka poměrně nově, tato byla zavedena společně s dalšími novelami v rámci tzv. trestněprávního kompetenčního balíčku (vstoupil v účinnost od 1. ledna 2011), jehož účelem je především boj proti závažné hospodářské kriminalitě a korupci a možnost efektivně odčerpávat výnosy z trestné činnosti. V rámci těchto novel bylo zřízeno i specializované státní zastupitelství pro boj s korupcí a závažnou hospodářskou kriminalitou (*Zentrale Staatsanwaltschaft zur Verfolgung von Wirtschaftsstrafsachen und Korruption*).

Institut korunního svědka je upraven v §§ 209a a 209b StPO, jedná se o tzv. velkou úpravu institutu korunního svědka. Z názvu vyplývá, že existuje i tzv. malá úprava korunního svědka. Ta je obsažena v § 41a StGB, avšak jde v podstatě o obsolentní ustanovení. Hlavním problémem této tzv. malé úpravy je fakt, že nepočítá s tím, že by korunní svědek zůstal zcela nepotrestán. StGB počítá pouze s možností uložit trest pod dolní hranicí trestní sazby, avšak za splnění poměrně náročných podmínek – pachatel musí jednak odhalit svou trestnou činnost, dále musí podstatně přispět k objasnění trestné činnosti organizované skupiny a k zabránění dalších trestných činů této skupiny. Navíc je tato úprava aplikovatelná jen na některé v zákoně uvedené případy (organizovaná zločinecká skupina a další podobná uskupení dle rakouského StGB).³⁹

Velká úprava korunního svědka upravená v §§ 209a a 209b StPO má naopak zajistit poměrně velké užití v praxi. Účinnost těchto ustanovení je omezena do 31. 12. 2016, a pokud se osvědčí, bude účinnost opět pro-

³⁹ Srov. MIRTLE, Alexander. Straffrei dank neuer Kronzeugenregelung? [online]. Wirtschaftsanwälte [cit. 25. 10. 2013]. Dostupné z: <http://www.wirtschaftsanwaelte.at/straffrei-dank-neuer-kronzeugenregelung-2/>.

dloužena. Pokud obviněný splní níže uvedené podmínky, může být státním zástupcem označen jako korunní svědek. Avšak na toto označení nemá obviněný právní nárok, což je v tomto smyslu ne nepodobné české právní úpravě, která je za tento fakt kritizována.⁴⁰ Podmínky jsou následující:

- obviněný musí sám ze své vlastní vůle objasnit skutečnosti, které ještě nejsou předmětem jeho obvinění (§ 209a odst. 1 StPO);
- tyto skutečnosti musejí podstatně přispět k objasnění trestného činu spadajícího do věcné příslušnosti krajského soudu činného jako porotní soud, soud složený ze soudců z lidu anebo do pravomoci speciálního státního zastupitelství pro stíhání korupce **anebo**
- musejí tyto skutečnosti výrazně přispět k dopadení osoby, jež byla anebo stále je vůdčím členem organizovaného uskupení,
- proti použití tohoto ustanovení o korunním svědkovi nesmí svědčit speciálně preventivní důvody,
- použití tohoto ustanovení je vyloučeno, pokud
 - měl trestný čin obviněného za následek smrt člověka **anebo**
 - je obviněný podezřelý z trestného činu narušujícího sexuální identitu (§§ 201 až 220a StGB)

Pokud tedy obviněný splní všechny tyto požadavky, může státní zástupce odstoupit od trestního stíhání tohoto pachatele, zároveň mu však může uložit některý z odklonů (mimo narovnání), jak jsou uvedeny výše v textu. Státní zástupce tedy celou věc vyřídí již v přípravném řízení, avšak v případě, že nastanou podmínky stanovené zákonem, může trestní stíhání opět zahájit. Tyto podmínky jsou následující:

- závazek spolupráce ze strany korunního svědka nebyl dodržen **anebo**
 - poskytnuté informace byly nesprávné, nijak nemohly přispět k odsouzení pachatelů anebo sloužily k zastření vlastního trestného jednání v rámci organizovaného uskupení

Avšak i tato nová úprava v StPO je kritizována. Terčem kritiky je jednak již samotný fakt, že toto vyjednávání s pachateli závažné kriminality narušuje princip právního státu. Dalším bodem kritiky je také to, že obviněný nemá právní nárok na to, aby státní zástupce použil ustanovení o korunním svědkovi a odstoupil od trestního stíhání.⁴¹

⁴⁰ Srov. např. SCHRAMHAUSER, Jan. Spolupracující obviněný v boji s organizovaným zločinem, úvaha nad platnou právní úpravou. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 1. ISSN 1213-5313.

⁴¹ Srov. MIRTLE, Alexander. Straffrei dank neuer Kronzeugenregelung? [online]. *Wirtschaftsanwaelte* [cit. 25. 10. 2013]. Dostupné z: <http://www.wirtschaftsanwaelte.at/straffrei-dank-neuer-kronzeugenregelung-2/>.

Ustanovení § 209b StPO potom stanoví obdobný postup státního zástupce v případě trestného porušení antimonopolních pravidel. V tomto případě státní zástupce neukládá žádné povinnosti plynoucí z odklonů jako v případě § 209a StPO.

Obě ustanovení lze také použít v trestním řízení proti právníkům osobám.

Poznámka k české právní úpravě

Český trestní řád zná institut tzv. spolupracujícího obviněného, který byl zaveden novelou účinnou od 1. ledna 2010. Již na první pohled je zřejmé, že rakouská úprava je výrazně pružnější a pravděpodobně bude i využívána více než její český ekvivalent. Důvodem pro toto konstatování je fakt, že v Rakousku je možné celou věc vyřešit již v přípravném řízení. I zde sice nemá obviněný jistotu, že i když splní všechny podmínky předvídané v StPO, tak že bude státní zástupce postupovat podle ustanovení o korunním svědkovi, nicméně stále zde vystupuje pouze státní zástupce, s nímž obviněný přímo „jedná“. Česká právní úprava se dočkala jisté pozitivní změny v tom smyslu, že pokud obviněného státní zástupce označí v obžalobě za spolupracujícího obviněného, tak soud již za podmínek uvedených v § 46 odst. 2 trestního zákoníku, resp. § 58 odst. 4 trestního zákoníku buď upustí od potrestání, resp. sníží takovému pachateli trest pod dolní hranici trestní sazby. Není již tedy na uvážení soudu, zda uloží pro spolupracujícího obviněného snížený trest. Dle předchozí právní úpravy nejenže obviněný neměl jistotu, že bude označen v obžalobě za spolupracujícího (tato nejistota trvá stále), navíc ještě musel čelit dalšímu uvážení, a to uvážení soudu, zda mu bude trest snížen pod dolní hranici trestní sazby anebo zda bude upuštěno od potrestání. Ono ustanovení o upuštění od potrestání bylo do trestního zákoníku zakomponováno nově, neboť původní úprava s touto variantou vůbec nepočítala, a institut nebyl takřka vůbec využíván. Upuštění od potrestání má tedy sloužit jako institut zefektivňující odhalování závažné organizované kriminality. Původní česká úprava, tj. bez možnosti upuštění od potrestání, je ne nepodobná oné obsolentní rakouské úpravě obsažené v § 41a StGB, která je právě mířena až na řízení před soudem. Otázkou tedy zůstává, zda nezavést obdobnou úpravu umožňující vyřízení věci v podstatě odklonem již na úrovni přípravného řízení i do českého trestního řízení. Ostatně s obdobnou úpravou institutu spolupracujícího obviněného počítal i původní návrh novely, jež však nakonec nebyla schválena.⁴²

⁴² Více k tomuto návrhu srov. NETT, Alexander. Spolupracující obviněný – přínosy a rizika nové právní úpravy. In *Sborník z konference Dny práva*. Masarykova univerzita, 2010. 3198 s. ISBN 978-80-210-5305-2. S. 115 a násl. Dostupné z: http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/sbornik/sbornik.pdf.

Obecně k soukromé žalobě

Soukromá žaloba má v kontinentální historii dlouhou tradici. V zemích českých a rakouských byl charakter práva až do zavedení inkvizičního procesu převážně soukromožalobní. S příchodem inkvizičního procesu v 14. století byl zaveden veřejnoprávní model žaloby. Avšak i podle *Constitutio Criminalis Carolina* z roku 1532 bylo možné soukromou žalobu podat. K odstranění soukromé žaloby z trestního řízení došlo až zavedením *Constitutio Criminalis Theresiana* (1768).⁴³

Znovuzavedena byla soukromá žaloba rakouským trestním řádem z roku 1873 a je platná i v současnosti. Za zmínku stojí, že v českém trestním řízení byla regulována za 1. Československé republiky, díky shora zmíněné recepční normě. S přijetím nového trestního řádu v Československu, resp. v České republice tento institut české trestní řízení nezná, avšak věcný záměr připravovaného trestního řádu s tímto institutem počítá.

Soukromou žalobu lze v určitém ohledu pokládat za projev zásady oportunité v trestním řízení. Vycházíme přitom z pojmu veřejný zájem, který je dán na stíhání určitých forem lidského jednání, jež jsou taxativně vymezena jako trestné činy v trestním zákoníku. Veřejný zájem je proto třeba spatřovat i na stíhání soukromožalobních deliktů, neboť i zde se jedná o tak závažná jednání, jež se zákonodárce rozhodl označit je za trestná. Veřejný zájem na stíhání těchto soukromožalobních deliktů je však nižší než u ostatních trestných činů, neboť v těchto případech převažuje zájem samotného poškozeného na potrestání pachatele. Gřivna v této souvislosti hovoří o „oportunitě zákonodárce“, kdy stát chrání oprávněné zájmy soukromých osob v rámci udržení společenského smíru, v rámci udržení pořádku a v konečném důsledku i zachování státu samotného. Působí tedy hrozbou trestem, ale ponechává volbu na poškozeném, zda trestní řízení proběhne nebo ne.⁴⁴ V případě subsidiární žaloby (viz níže) však nelze oportunní prvky nalézt, neboť ta je uplatnitelná pouze v případech, kdy státní zástupce vezme zpět obžalobu a poškozený má právo ji svou podpůrnou žalobou ponechat v platnosti.

Soukromá žaloba

(Privatanklage)

Rakouský trestní zákoník (dále také jen jako „StGB“) vyčleňuje některé trestné činy, u nichž převažuje soukromý zájem nad veřejným zájmem na potrestání pachatele. StGB v případě soukromožalobních de-

liktů stanoví, že „pachatel bude stíhán pouze na žádost poškozeného“. Jedná se např. o trestné činy proti lidské cti (pomluva, urážka na cti), trestné činy proti soukromí a listovnímu tajemství (porušení listovního tajemství), některé majetkové trestné činy spáchané v kruhu rodinném (viz § 166 StGB). Právo poškozeného na stíhání pachatele není časově omezeno, nezaniká tedy promlčecním trestného činu.⁴⁵

V případě, že se poškozený rozhodne věc sám zažalovat, nachází se v poměrně nelehké pozici, jelikož v případě soukromožalobních deliktů se nekoná přípravné řízení. Poškozený si tedy musí sám na vlastní náklady zajistit důkazy, jež uvede v obžalobě.⁴⁶ Poškozený má pouze možnost požádat soud o zajištění určitých důkazů v případech, kdy hrozí, že by je nebylo možno v řízení před soudem provést.

Hlavní líčení se poté koná na základě podané obžaloby, kterou taktéž zpracovává sám poškozený, obžaloba v tomto případě musí splňovat stejná kritéria jako obžaloba podaná státním zástupcem. Na rozdíl od státního zástupce nemá poškozený povinnost své důkazy překládat obhajobě, aby se s nimi seznámila. Poškozený navíc nese to riziko, že v případě zproštění obžaloby bude muset sám nést náklady trestního řízení.

V případě, že se poškozený coby žalobce neobjeví u soudu při hlavním líčení, nebo nepřednese závěrečný návrh u soudu, má se za to, že se vzdává svého práva na stíhání pachatele. V takových případech je trestní řízení zastaveno.

Subsidiární (podpůrná) žaloba

(Subsidiaranklage)

Podpůrná žaloba je definována v § 65 odst. 4 StPO. Jedná se o institut, kdy poškozený v případě, že státní zástupce vezme zpět obžalobu (žádného jiného procesního rozhodnutí se to netýká), podáním podpůrné žaloby ponechá tuto obžalobu v platnosti. V přípravném řízení může poškozený využít svého práva na podání návrhu na pokračování řízení, pokud bylo trestní řízení zastaveno podle §§ 190 až 192 StPO.

Podáním subsidiární žaloby může být do jisté míry činnost státního zastupitelství podrobena kontrole, právo podat subsidiární žalobu mají však pouze ti

⁴³ GŘIVNA, Tomáš. *Soukromá žaloba v trestním řízení*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2005. ISBN 8024611074. S. 11.

⁴⁴ GŘIVNA, Tomáš. *Soukromá žaloba v trestním řízení*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2005. ISBN 8024611074. S. 78.

⁴⁵ FABRIZY, Ernst Eugen. *Die österreichische Strafprozessordnung* (Strafprozessordnung 1975) mit dem neuen Vorverfahren und den wichtigsten Nebengesetzen. Kurzkommentar. 11. neu bearbeitete Auflage. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. 2011. S. 184.

⁴⁶ SEILER, Stefan. *Strafprozessrecht*, 12. überarb. Auflage. Wien: Facultas Verlag, 2012, 337 S. ISBN 978-3-7089-0905-9. S. 82.

poškození, kteří uplatňují svůj nárok na náhradu škody.⁴⁷

Stejně jako v případě soukromožalobních deliktů musí i poškozený, jež podal subsidiární žalobu, za předpokladu, že řízení skončí zproštěním obžaloby, nést náklady trestního řízení. Seiler uvádí, že subsidiární žaloba nehraje v praxi v podstatě žádnou roli, a proto se o ní dočteme pouze v učebnicích.⁴⁸

Poznámka k české právní úpravě

Jak již bylo poznamenáno výše, věcný záměr připravovaného trestního řádu počítá se zavedením soukromé a podpůrné žaloby. Věcný záměr počítá se zavedením soukromé žaloby pro trestné činy pomluvy, porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti, poškozování spotřebitele, porušení práv k ochranné známce a jiným označením, porušení chráněných průmyslových práv a případně též dalších trestných činů. Otázkou je, zda by v případě trestných činů stíhatelných pouze soukromou žalobou vůbec docházelo k podávání těchto soukromých žalob poškozenými a zda by nedošlo k oslabení základních funkcí trestního práva, a to především funkce represivní a funkce ochranné. V případě možného zavedení subsidiární žaloby se z řad kriminologů objevují i názory zdůrazňující, že zavedením subsidiární žaloby justiční orgány naopak budou zavaleny bagatelními případy za současného oslabení práv poškozených, jelikož u soukromožalobních deliktů břemeno důkazní spočívá pouze na samotných poškozených.⁴⁹

Dle rakouských zkušeností navíc tyto instituty nejsou příliš využívány. Podpůrná žaloba, jejímž teoretickým argumentem je právě jistá kontrola státního zastupitelství, není dokonce využívána takřka vůbec, jde pouze o teoretický model. Je tedy otázkou, zda takové instituty, jež nemají valného praktického uplatnění a proti nimž stojí mnoho negativních argumentů, vůbec zavádět.

⁴⁷ SEILER, Stefan. *Strafprozessrecht*, 12. überarb. Auflage. Wien: Facultas Verlag, 2012, 337 S. ISBN 978-3-7089-0905-9. S. 89.

⁴⁸ SEILER, Stefan. *Strafprozessrecht*, 12. überarb. Auflage. Wien: Facultas Verlag, 2012, 337 S. ISBN 978-3-7089-0905-9. S. 89.

⁴⁹ NOVOTNÝ, Otto, ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. 3. přeprac. vydání. Praha: ASPI Wolters Kluwer, 2008, 528 s. ISBN 978-80-7353-376-8. S. 173.

2. a 3. kritérium – dokazování a postavení soudu a stran v řízení před soudem

Státní zastupitelství – postavení v trestním řízení

Státní zastupitelství je, na rozdíl od české právní úpravy, orgánem moci soudní. S účinností od 1. ledna 2008 byl do rakouské spolkové ústavy včleněn čl. 90a, který stanoví, že: „*Státní zastupitelství je orgánem moci soudní. V řízení ve věcech trestných činů zastává funkci vyšetřujícího a obžalovacího orgánu. Vázanost státních zástupců pokyny nadřízených orgánů bude upravena zákonem.*“⁵⁰ Do účinnosti této ústavní novely bylo státní zastupitelství správním úřadem. Datem 1. ledna 2008 vstoupilo v účinnost více novel, které výrazně upravily a posílily pozici státního zastupitelství v trestním řízení.⁵¹ Státní zástupce je nyní *dominus litis* přípravného řízení a disponuje rozhodovací pravomocí v této fázi řízení, jeho postavení bylo posíleno právě s ohledem na výše zmíněné odklony v trestním řízení, kde může státní zástupce nyní meritorně rozhodovat v oblasti lehké a středně těžké kriminality (což jsou více dvě třetiny z celkového množství nápadu).⁵² Pozice státního zástupce se od pozice soudce liší zejména tím, že státní zástupce je vázán pokyny svého nadřízeného, ledaže by plnění těchto pokynů zakládalo trestný čin (viz čl. 20 odst. 1 spolkové ústavy).

Státní zastupitelství nahradilo v mnoha ohledech institut tzv. vyšetřujícího soudce⁵³, jehož pozice byla zcela odstraněna. Od roku 2008 je *dominus litis* přípravného řízení státní zástupce a již ne vyšetřující soudce. Soud v přípravném řízení nyní působí pouze jako garant zákonnosti při zásahu do základních práv obviněných (např. vzetí do vazby, domovní prohlídka atp., srovnatelné s českou právní úpravou postavení soudce v přípravném řízení).

Státní zástupce je vázán principem legality (viz § 2 odst. 1 StPO). Je vázán objektivitou, musí být tedy ne-

⁵⁰ Vlastní překlad autorky.

⁵¹ Více k tomuto tématu srov. např. VOGL, Mathias. Staatsanwaltschaft und StPO-Reform. *Journal für Rechtspolitik*. 2008, Band 16, Heft 2, S. 121–125. Nebo také STORR, Stefan. Der Staatsanwalt als Organ der Gerichtsbarkeit. *Zeitschrift für Öffentliches Recht*. 2010, Band 65, Heft 2, S. 269–284.

⁵² Blíže viz SEILER, Stefan. *Strafprozessrecht*, 12. überarb. Auflage. Wien: Facultas Verlag, 2012, 337 S. ISBN 978-3-7089-0905-9. S. 80.

⁵³ Podle předchozí právní úpravy, tj. účinné do 1. 1. 2008, měl státní zástupce v přípravném řízení velmi málo kompetencí, jeho stávající roli ve vyšetřování v podstatě vykonával právě vyšetřující soudce. Role státního zástupce spočívala především v podání obžaloby a zastupování státu před soudem. K tomu více viz: BERTEL, Christian, VENIER, Andreas. *Grundriss des österreichischen Strafprozessrechts*. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2004. ISBN 3214148397. S. 2 a násl.

stranný a prokazovat jak vinu tak i nevinu obviněného, tzn. že vyhledává důkazy ve prospěch i neprospěch obviněného. Oproti českému ekvivalentu má státní zástupce velmi silné postavení, což ostatně vyplývá už z jeho ústavního zakotvení. V rámci přípravného řízení řeší velkou část napadených případů v rámci odklonů, kde činí obdobná rozhodnutí jako soud v hlavním líčení (tj. rozhodnutí o vině a trestu), navíc v případech tzv. korunních svědků má pravomoc řešit i závažnou kriminalitu na úrovni přípravného řízení.

Průběh hlavního líčení

Trestní řízení před soudem je koncipováno jako kontradiktorní, kde stojí proti sobě dvě strany – obžaloba a obhajoba. Na straně obhajoby stojí obžalovaný se svým obhájcem, na straně obžaloby stojí státní zástupce, příp. soukromý žalobce, resp. subsidiární žalobce a poškozený s nárokem na náhradu škody. Soudce zastává nezávislou pozici, což však neznamená, že by do řízení nezasahoval. Právě naopak, jeho úkolem je zajistit náležitě objasnění skutkového stavu, soud tudíž provádí dokazování tak, aby byla objasněna materiální pravda, přičemž může odmítnout provedení určitých důkazů, jež strany navrhnou. Soud se musí se všemi důkazy seznámit bezprostředně, proto řídí výslechy svědků a obviněného právě soud, který zároveň uděluje slovo.

Na počátku hlavního líčení soud ověří totožnost obžalovaného. Poté následuje přísaha soudců z lidu, příp. členů poroty a jsou předvoláni svědci.

Soud udělí slovo straně obžaloby, která přednese obžalobu. Obžalovaný a jeho obhájce mají právo se k obžalobě vyjádřit. Následuje výslech obviněného k textu obžaloby. Dle zásady materiální pravdy (*Grundsatz der objektiven Wahrheitsforschung*) není doznání dostačujícím důkazem k odsouzení obžalovaného. Tento důkaz musí být podpořen i ostatními důkazy. Obžalovaný má právo radit se se svým obhájcem v průběhu hlavního líčení. Všichni členi senátu, jakož i strany řízení mají právo klást svědkům dotazy, k čemuž jim uděluje slovo předseda senátu.

Po výslechu obžalovaného následuje dokazování. Zde může obžalovaný uplatnit své právo vznášet důkazy. Obžalovaný má taktéž právo se ke každému před soudem provedenému důkazu vyjádřit. Všechny návrhy na provedení důkazy se činí ústně a v případě, že soud jejich provedení odmítne, musí ihned své rozhodnutí zdůvodnit.

V souladu se zásadou bezprostřednosti musejí být všichni svědci vyslechnuti před soudem, ačkoliv již byli vyslechnuti v přípravném řízení. Svědci mohou být rovněž dotazováni obžalovaným. V konkrétních případech mohou být předčítány protokoly o výslechu svědků, resp. obviněného, pokud odmítá v hlavním líčení vypovídat:

- obžalovaný odmítá před soudem vypovídat anebo se jeho výpovědi z přípravného řízení liší
- svědci se nemohou k soudu osobně dostavit (zemřeli, jsou nemocní atp.) anebo by mohli být opětovným výslechem traumatizováni (oběti sexuálních deliktů)
- výpovědi svědků se v podstatných bodech liší od předešlých výpovědí

Rakouský StPO umožňuje v průběhu hlavního líčení tzv. rozšířit obžalobu (*Ausdehnung der Anklage*). V případech, kdy v průběhu hlavního líčení vyjde najevo, že obžalovaný spáchal ještě jiný trestný čin, může státní zástupce ústně rozšířit obžalobu a pokud je k prokázání tohoto činu dostatek důkazů může soud zároveň rozhodnout i o tomto nově žalovaném trestném činu. Pokud není dostatek důkazů k tomu, aby soud o rozšířené obžalobě rozhodl, vyhradí si státní zástupce trestní stíhání tohoto skutku.⁵⁴ Jedná se o institut, který odstraňuje zbytečné formalismy v řízení, které je takto pružnější a může reagovat rychleji na nové situace. Otázkou je, zda takovým postupem nemohou být krácena práva obhajoby.

Na konci hlavního líčení následují závěrečné řeči. Státní zástupce nevznáší konkrétní návrh výměry trestu, zaujímá ale stanovisko k polehčujícím a přitěžujícím okolnostem. Obžalovaný má právo posledního slova. Pokud státní zástupce zareaguje na vyjádření obžalovaného, má obžalovaný právo odpovědět.

Poté soud rozhodne o vině a trestu, popř. o zproštění obžaloby.

Porotní soudnictví

(*Geschworenengerichtsbarkeit*)

Historie porotních soudů v Rakousku byla zmíněna již výše. Jedná se o institut zavedený do trestního řízení trestním řádem z roku 1873, kdy velkou roli v tomto procesu hrála inspirace francouzskými liberálními myšlenkami zhmotněnými v *Code d'instruction Criminelle* (1808). Jedná se o institut inspirovaný anglickým trestním řízením, který se skrze myšlenky Velké francouzské revoluce dostal až do rakouského trestního řádu (a nejenom tam, nýbrž i do právních řádů zemí, jež byly zasaženy napoleonskou invazí, např. Itálie). Porotní soudnictví lze tedy nazvat pravděpodobně historicky nejstarším prvkem *common law* v trestním řízení v Rakousku.

Dnes je téma porotního soudnictví aktuální v otázce, zda jej zrušit či ponechat v platnosti. V průběhu novodobých dějin byly v Rakousku porotní soudy již dvakrát zrušeny, a to v letech 1934 až 1945, a poté v poválečném období. K 1. lednu 1951 byly však znovu zákonem

⁵⁴ SEILER, Stefan. *Strafprozessrecht*, 12. überarb. Auflage. Wien: Facultas Verlag, 2012, 337 S. ISBN 978-3-7089-0905-9. S. 212.

zakotveny. Jejich ústavní vymezení nalezneme i ve spolkové ústavě. Čl. 91⁵⁵ stanoví, že:

(1) Lid se podílí na výkonu moci soudní.

(2) U zločinů, za něž zákon ukládá vysoké tresty, a u politických trestných činů rozhodují o vině obviněného porotní soudy.

(3) V trestním řízení u ostatních trestných činů se na rozhodování podílejí soudci z lidu v těch případech, kdy hrozící trest překračuje zákonem stanovenou míru.

V ústavě je tedy zakotveno dvojí spolupůsobení laického prvku na výkonu moci soudní – jedná se o porotní soudy v případě nejtěžších trestných činů a o soudce z lidu v trestních senátech, což je ostatně známé i českému trestnímu řízení.⁵⁶ Porotní soudy jako takové nejsou obecně neznámým institutem – celosvětově lze jmenovat přes 50 jurisdikcí, kde je porotní systémem regulován; stejně tak soudci z lidu spolupůsobí v trestních senátech.⁵⁷

Problematickým aspektem porotního soudnictví je otázka, zda porotní soudnictví jako takové již neztratilo svůj účel, za kterým bylo zřízeno, jelikož stát prošel vývojem, monarchie zanikla a jejím nástupcem se stal demokratický právní stát. Praktické argumenty uvádějí, že porotní soudnictví je příliš nákladné a navíc úkol, jež mají tyto soudy plnit, totiž rozhodovat o vině, také není plněn náležitě. K tomuto tématu byla zpracována studie, která po důkladné analýze všech argumentů dospěla k názoru, že porotní soudy by měly být zachovány, nicméně je nutné provést určité dílčí reformy (např. redukce počtu porotců – nyní jich je osm, úprava pravidel pro soudní poučení porotců atd.).⁵⁸

⁵⁵ Vlastní překlad autorky.

⁵⁶ Diskuse o odstranění laického prvku z rozhodování o vině a trestu neustále probíhá i v ČR. K tomu viz např. PROUZA, Daniel, Michal HÁJEK. Laický prvek při soudním rozhodování v trestních věcech aneb přísedící ano či ne? *Trestně-právní revue*, Praha: C. H. Beck, 2010, č. 7, s. 201–208. ISSN 1213-5313.

⁵⁷ LEWISCH, Peter. *Abschaffung der Geschworenengerichte? Die Vorfragen einer Reform in theoretischer und empirischer Analyse*. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2009. ISBN 9783214120085. S. 3. Kupříkladu ve Španělsku bylo porotní soudnictví znovu zavedeno, porotní soudy jsou dále upraveny v právních řádech Bosny a Hercegoviny, Francie, Belgie nebo Ruska. Blíže srov. LINKE-NHEIL, Beate. *Laienbeteiligung an der Straffjustiz. Relikt des bürgerlichen Emanzipationsprozesses oder Legitimation einer Rechtsprechung „Im Namen des Volkes“?* Berlin: Berliner Wissenschaftsverlag GmbH, 2003. ISBN 383050389X. S. 163 a násl.

⁵⁸ K tomuto podrobně viz: LEWISCH, Peter. *Abschaffung der Geschworenengerichte? Die Vorfragen einer Reform in theoretischer und empirischer Analyse*. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2009. ISBN 978321412 0085. S. 121 a násl.

Řízení před porotním soudem

Porotní soudy jsou příslušné pro řízení ve věcech trestných činů, u nichž hrozí trest odnětí svobody až na doživotí a dále pro trestné činy, u nichž činí dolní hranice trestní sazby alespoň 5 let a horní hranice alespoň 10 let.

Porotní soud sestává ze tří soudců z povolání (*Schwurgericht*) a z osmi porotců (*Geschworenenbank*). Hlavní líčení je vedeno předsedou senátu. Porotci nemohou průběh řízení výrazně ovlivňovat, mají však právo klást svědkům otázky anebo navrhnout provedení určitých důkazů, o jejichž provedení však rozhoduje senát.

Členové poroty rozhodují o vině, o trestu rozhoduje senát. O vině členi poroty rozhodují na základě otázek, jež jim položil senát. Tyto otázky musí být položeny tak, aby na ně bylo možno odpovědět pouze „ano“ nebo „ne“. Rozlišovány jsou tři druhy otázek:

- **Hlavní otázka (*Hauptfrage*)** – cílem je zjistit, zda obviněný spáchal trestný čin, který mu klade za vinu obžaloba. V otázce tedy musí být zakomponovány takové skutkové okolnosti jako doba, místo, forma zavinění a další významné okolnosti.
- **Eventuální otázka (*Eventualfrage*)** – cílem je, aby porotci zvážili dané skutkové okolnosti i z jiných úhlů pohledu. Otázka je kladena z úřední povinnosti, pokud soud dospěje k názoru, že je potřeba změnit právní kvalifikaci trestného činu, než jaký je uveden v obžalobě, např. obžaloba klade za vinu spáchání vraždy, nicméně soud se na základě skutkových zjištění domnívá, že došlo ke spáchání nedbalostního usmrcení. Pokud by v tomto případě nedošlo k položení eventuální otázky stran právní kvalifikace skutku, musel by být obviněný zproštěn obžaloby, která mu kladla za vinu vraždu, protože spáchal „pouze“ usmrcení z nedbalosti. Stejná situace nastane v případě, kdy je žalováno jiné vývojové stadium trestného činu, než ke kterému ve skutečnosti došlo.
- **Dodatečná otázka (*Zusatzfrage*)** – tyto otázky nestojí samostatně, vždy navazují na hlavní otázku. Rozlišujeme dva typy:
 - **samostatná dodatečná otázka (*eigentliche Zusatzfrage*)** – otázka týkající se zejména okolností vylučujících protiprávnost a vylučujících potrestání (např. nutná obrana, promlčení atd.),
 - **nesamostatná dodatečná otázka (*uneigentliche Zusatzfrage*)** – vztahují se na v zákoně výslovně uvedené přitěžující a polehčující okolnosti, které umožňují použití jiné trestní sazby pro žalovaný trestný čin.

Výše uvedené otázky soud nejprve sepíše a posléze je přečte v hlavním líčení. Následují projevy stran, které mají právo požadovat změnu či doplnění otázek pro porotu. Členové poroty si ze svého středu vyberou zá-

stupce (*Obmann*), prostřednictvím kterého bude porota komunikovat se senátem. Předseda senátu poté sepíše tzv. právní poučení pro členy poroty (*Rechtsbelehrung*), v němž jsou vysvětleny všechny právní pojmy, které se dané věci týkají, jsou zde uvedeny následky kladného/záporného zodpovězení kladených otázek. Právní poučení musí být úplné, pouhé uvedení zákonného textu není považováno za dostatečné. Soud v poučení nesmí porotu navádět, jak má hodnotit důkazy, dokonce není ani možné poukázat na princip *in dubio pro reo*, což Seiler kritizuje, neboť v případě rovnosti hlasů se použije právě toto pravidlo.⁵⁹

Poté se členové poroty odeberou k poradě, kde hlasují o každé jednotlivé otázce. Otázku lze zodpovědět kladně, pokud s tím souhlasí více než polovina členů poroty. Porotci svůj výrok nezduvodňují. Po vynesení výroku senát přezkoumá správnost výroku z materiálního i formálního hlediska:

- pokud senát shledá, že verdikt poroty o vině trpí nějakým formálním nedostatkem, může nařídit speciální řízení, v němž budou formální nedostatky odstraněny (tzv. *Moniturverfahren*), např. v případech, kdy je verdikt neúplný, některé otázky zůstaly nezodpovězeny,
- pokud senát shledá, že verdikt trpí věcnými nedostatky (např. chyba při hodnocení důkazů nebo v řešení právní otázky), může senát rozhodnout o tom, že rozhodnutí nenabude platnosti a předloží věc Nejvyššímu soudnímu dvoru (OGH), který věc dále postoupí jinému porotnímu soudu k vynesení rozsudku.

Po skončení porady členů poroty je hlavní líčení znovu otevřeno a zástupce poroty přečte verdikt, na němž se porota usnesla. Pokud je verdikt poroty věcně i formálně v pořádku, slouží jako podklad senátu k rozhodnutí o trestu, které je, na rozdíl od rozhodnutí o vině, odůvodněno. Jména členů poroty, jakož i otázky s odpověďmi, které senát porotě předložil, jsou v rozsudku uvedeny.

Závěrem

Cílem tohoto příspěvku bylo nastínit některé instituty trestního řízení v Rakousku, které buď odrážejí prvky common law nebo jsou vhodné k právní komparatistice z toho důvodu, že by se ty které instituty mohly výrazně lišit podle toho, zda je řízení spíše kontinentálního nebo angloamerického typu. Samozřejmě nepřekvapí, že rakouské trestní řízení je spíše konzervativní v otázce pronikání prvků *common law*. Proto je tedy hlavní líčení typicky kontinentální. Avšak prvky opor-

tunity do trestního řízení pronikají, což se projevuje v možnosti zastavit trestní stíhání z důvodu nepatrnosti anebo v odklonech trestního řízení, kam lze v podstatě řadit i úpravu korunního svědka.

Pro českou právní praxi by mohly být zajímavé některé postřehy výše v textu uvedené. Mohlo by se jednat zejména o:

- Odstranění podmínky *doznání* pro podmíněné zastavení trestního stíhání⁶⁰, kdy obvinění mohou mít určité morální zábrany pro učinění doznání v případech, kdy se cítí nevinní a pouze chtějí celou věc co nejdříve ukončit pravomocným rozhodnutím. Rakouská úprava požaduje pouze srozumění obviněného s tím, že jeho věc bude vyřízena odklonem a nestaví tak obviněného před morální dilema, zda se doznat k něčemu, co obviněný, dle svého mínění, ani nespáchal. Toto ustanovení vytváří i výše v textu uvedený tlak na obviněné, kteří chtějí svoji věc co nejrychleji ukončit již v rámci přípravného řízení.
- Zakotvení možnosti *vyřešit věc spolupracujícího obviněného již v přípravném řízení*, s touto možností ostatně počítal původní návrh novely o spolupracujícím obviněném. Taková úprava by mohla přispět k většímu zájmu využít institutu spolupracujícího obviněného samotnými obviněnými, což by v konečném důsledku vedlo k efektivnějšímu odhalování organizované kriminality a což ostatně je cílem zákonodárce. Je však třeba zároveň klást důraz na velmi silné postavení státního zástupce v Rakousku, kdy státní zastupitelství je součástí moci soudní. Státní zástupce zde činí v přípravném řízení rozhodnutí o trestu (v případě odklonů), tj. obdobné rozhodnutí, jež činí v hlavním líčení soud. Je tedy nasnadě, že svěřením tak výrazné pravomoci státnímu zastupitelství v Rakousku (v podstatě řešení organizované kriminality již v přípravném řízení) nečiní tak výrazné potíže, jako je tomu v České republice, kde státní zástupce takové pravomoci nemá (v přípravném řízení sice rozhoduje o odklonech, které ale v sobě neobsahují trest ve smyslu rakouské právní úpravy) a ani jeho ústavní postavení takovým kompetencím neodpovídá.
- *Zamyšlení nad zvažovanou úpravou soukromé a subsidiární žaloby ve věcném záměru připravovaného trestního řádu*. Jedná se o úpravu, která by dle názoru autorky nesplnila svůj účel, jelikož by mohlo hrozit, že poškození by v případě soukromo-

⁵⁹ SEILER, Stefan. *Strafprozessrecht*, 12. überarb. Auflage. Wien: Facultas Verlag, 2012, 337 S. ISBN 978-3-7089-0905-9. S. 238.

⁶⁰ U narovnání nepovažují tuto podmínku za výrazně problematickou, neboť celý institut narovnání je založen na snaze obviněného a poškozeného společně jednat o spáchaném trestném činu a o možnostech satisfakce poškozeného. Obviněný je tedy výrazně zapojen do jednání s poškozeným a není příliš pravděpodobné, že by v takové situaci, kdy obviněný poškozeného chce odškodnit a uznává, že spáchal trestný čin, odmítl doznání učinit.

žalobních deliktů (pomluva, porušování práv spotřebitelů atd.) často nenazírali svou újmu tak výraznou, aby jim stála za to úsilí vypracovat si na vlastní náklady obžalobu. De facto by mohl klesnout nápad, a to jen díky tomu, že tyto trestné činy nebudou žalovány, čímž může dojít k oslabení ochranné a vlastně i represivní funkce trestního práva. Dalším argumentem proti zavedení těchto institutů je i fakt, že v Rakousku jsou tyto případy spíše teoretickým modelem.

Summary

This contribution focuses on common law elements in the Austrian criminal procedure which represents a traditional continental (inquisitional) criminal procedure system. However, there occur some elements

which can be seen as elements of the Anglo-American (common law) criminal procedure. These elements are recognizable mainly in the pre-trial stage where they represent penetration of the principle of opportunity into the system which was previously based exclusively on the principle of legality. These elements are mainly the diversions and the possibility of public prosecutors to discontinue criminal procedure due to the lack of public interest in a concrete case. The trial stage does not show any common law element as Austria is a very conservative state. However, from the historical point of view there is one – the trial by jury in serious and political offences. The juries were regulated in the Criminal procedure Code of 1873 and they have survived till today. The Criminal procedure Code of 1873 was inspired by the Napoleonic *Code d'instruction Criminelle* (1808) which was influenced by the English criminal procedure and its trial by jury.